

2021

Sektor ekonomii społecznej w województwie
śląskim. Raport monitoringowy śródroczny.
Rekomendacje dla sektora
ekonomii społecznej.

Śląska ekonomia społeczna
Współpraca się opłaca

Katowice 2021

Wykaz skrótów

AKSES	system akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CIS	Centrum Integracji Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ES	ekonomia społeczna lub ekonomia solidarna
FIO	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KIS	Klub Integracji Społecznej
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
MR	<i>Ministerstwo</i> Rozwoju
MRiPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
NGO	organizacja pozarządowa (ang. <i>non-governmental organization</i>)
OSI	obszar strategicznej interwencji
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZRSS	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych
PES	podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
PS	przedsiębiorstwo społeczne
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPRES/ Program	Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020
SIRES II	Projekt: „Spójna integracja regionalna ekonomii społecznej II” realizowany w ramach Działania 2.9: Rozwój Ekonomii Społecznej, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój
UMWS	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej

Wprowadzenie

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu¹. Do sfery ekonomii społecznej zaliczane są m.in.:

- organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- koła gospodyń wiejskich, o ile posiadają osobowość prawną,
- spółdzielnie pracy,
- spółki non-profit,
- podmioty ekonomii solidarnej, o których mowa poniżej.

Ekonomia solidarna to część ekonomii społecznej, której podstawowym celem jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Do podzbioru ekonomii solidarnej zaliczane są:

- przedsiębiorstwa społeczne,
- spółdzielnie socjalne oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych,
- zakłady pracy chronionej,
- jednostki reintegracyjne, w tym:
 - jednostki aktywizujące osoby niepełnosprawne (Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej),
 - jednostki zatrudnienia socjalnego aktywizujące osoby wykluczone społecznie (Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej).

O status przedsiębiorstwa społecznego mogą się ubiegać podmioty, które prowadzą działalność gospodarczą lub odpłatną pożytku publicznego, aktywizują zawodowo osoby trudno zatrudnialne, nie prywatyzują zysku lub nadwyżki bilansowej i są zarządzane w sposób partycypacyjny².

¹ Definicja ekonomii społecznej zastosowana w „Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”, przyjętym uchwałą nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r.

² Weryfikacji statusu przedsiębiorstwa społecznego zgodnie z załącznikiem do *Wytycznych Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*. Informacje o zweryfikowanych PS przekazywane są, we współpracy z ROPS, do MRiPS w celu umieszczenia na ogólnopolskiej liście PS.

Podmioty działające w sektorze ekonomii społecznej i solidarnej odpowiadają na potrzebę zatrudniania osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji życiowej, w tym niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, zagrożonych ubóstwem czy wykluczeniem społecznym. Mogą także uzupełniać towary i usługi oferowane przez rynek i państwo oraz przyczyniać się do rozwiązywania różnego rodzaju problemów społecznych w lokalnej społeczności.

Zaktualizowany w styczniu 2019 r. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej zakłada, że **do 2023 roku podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego.**

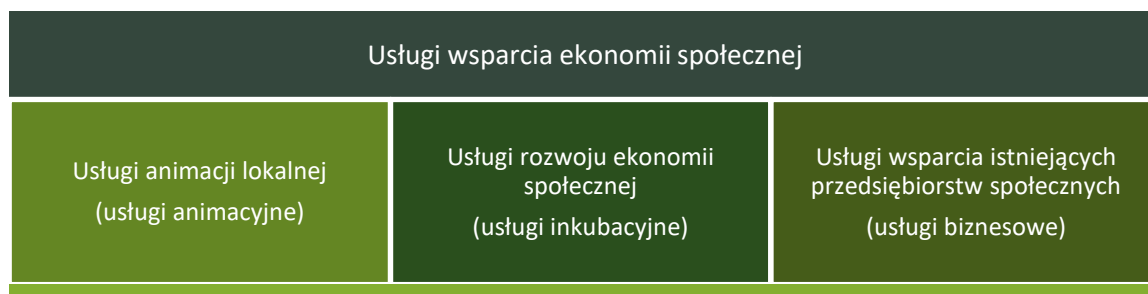
Główne cele samorządu województwa w obszarze ekonomii społecznej, oczekiwane efekty oraz odpowiadające im wskaźniki, propozycje realizatorów poszczególnych działań i potencjalne źródła ich finansowania wyznacza Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej. W 2021 roku rozpoczęto prace nad opracowaniem RPRES na lata 2020-2030³. W projekcie dokumentu opisano system zarządzania i monitorowania efektów, z uwzględnieniem corocznego raportu o stanie sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim. Cel główny dokumentu ma być zgodny z celem strategicznym 5. Strategii polityki społecznej województwa śląskiego na lata 2020-2030, tj. **wzmocnienie roli ekonomii społecznej i solidarnej w integracji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych.** W jego efekcie oczekuje się włączenia społecznego oraz zwiększenia niezależności ekonomicznej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, często zależnych od systemu pomocy społecznej, przeciwdziałania ich stygmatyzacji i izolacji oraz niwelowania nierówności społeczno-ekonomicznych.

Na potrzeby zapewnienia w regionie funkcjonowania sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), pozwalającej na łatwy dostęp do świadczonych usług, województwo śląskie jest podzielone na 6 obszarów/subregionów: częstochowski (północny), rybnicki (zachodni), bielski (południowy), centralno-wschodni, centralno-zachodni, centralno-południowy. Na poszczególnych obszarach działają Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej utworzone w większości przez partnerstwa posiadające akredytację MRiPS, w dwóch przypadkach samodzielnie przez podmiot, świadczące pakiet wysokiej jakości komplementarnych usług wsparcia ekonomii społecznej wskazanych w KPRES, obejmujący m.in. usługi informacyjne w zakresie ekonomii społecznej, animowanie, inkubowanie oraz wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych, szkolenia, doradztwo i usługi na

³ Do 2020 r. obowiązywał „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”. Zarząd Województwa Śląskiego na posiedzeniu w dniu 22 grudnia 2015 roku podjął uchwałę (nr 2428/82/V/2015) w sprawie przyjęcia ww. Programu.

rzecz podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych, a także wsparcie finansowe (dotacje, wsparcie pomostowe) na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

Rysunek 1. Usługi wsparcia ekonomii społecznej świadczone przez OWES.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie Standardów Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej z dn. 07.11.2019 r.

Usługi animacyjne

OWES podejmują działania o charakterze animacyjnym, umożliwiającym tworzenie podmiotów obywatelskich, partnerstw publiczno-społeczno-prywatnych na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz działań zapewniających wsparcie dla ich rozwoju.

Usługi animacji lokalnej obejmują:

- spotkania animacyjne,
- diagnozę środowiska lokalnego,
- budowanie partnerstw rozwojowych,
- dialog obywatelski (w tym konsultacje społeczne),
- planowanie strategiczne na terenie działalności OWES.

Usługi inkubacyjne

OWES realizuje usługi rozwoju ekonomii społecznej poprzez:

- inicjowanie tworzenia nowych przedsiębiorstw społecznych, zarówno przez osoby fizyczne, jak i osoby prawne, np. organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego,
- ekonomizowanie organizacji pozarządowych (podjęcie nieodpłatnej i odpłatnej działalności pożytku publicznego, podjęcie działalności gospodarczej),
- wsparcie przekształcenia organizacji pozarządowej prowadzącej działalność gospodarczą, spółdzielni czy spółki w przedsiębiorstwo społeczne,
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania jednostek reintegracyjnych.

W ramach usług inkubacyjnych OWES oferuje zindywidualizowane wsparcie kluczowego doradcy, prowadzącego grupę/instytucję od początku do końca w procesie tworzenia lub ekonomizowania podmiotu. W ramach indywidualnej ścieżki wsparcia podmiot ekonomii społecznej może skorzystać z różnorodnych instrumentów wsparcia, dopasowanych do jego konkretnych potrzeb.

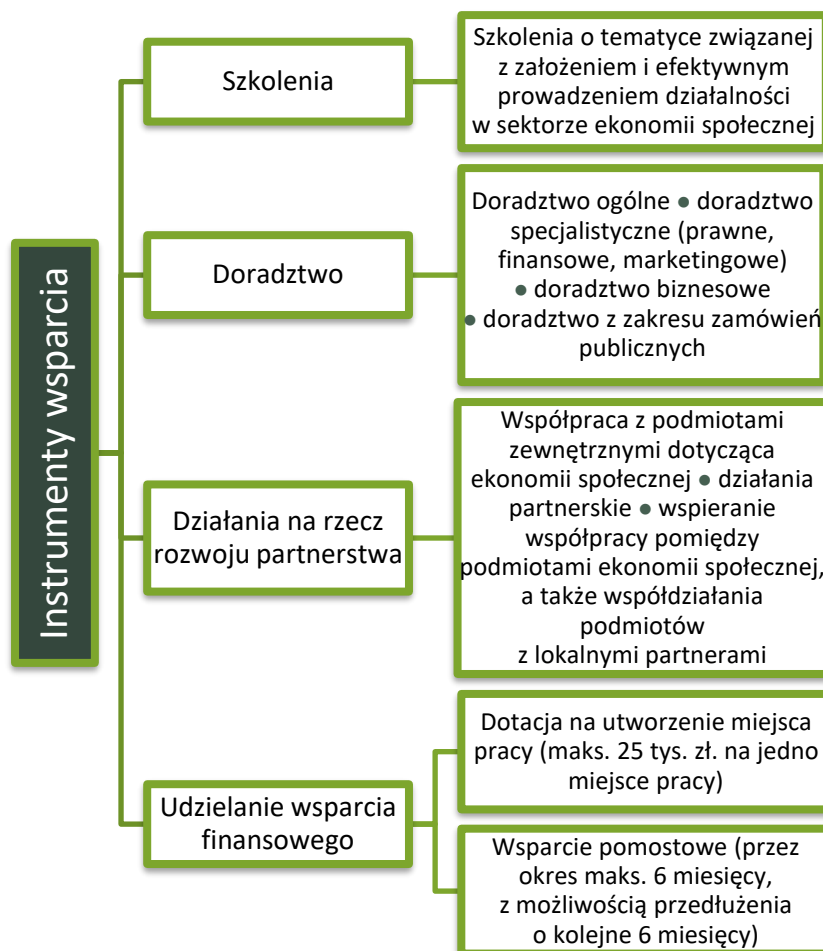
Usługi biznesowe

OWES świadczą usługi wsparcia w tym zakresie w formie doradztwa specjalistycznego oraz biznesowego i finansowego. Ponadto przedsiębiorstwa społeczne są wspierane pod kątem poprawy ich pozycji rynkowej w zakresie gospodarowania posiadanymi zasobami.

Z oferty Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej mogą skorzystać zarówno klienci indywidualni, jak i instytucjonalni, w tym:

- przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, biznesu, organizacji pozarządowych, jednostek integracyjnych i in. zainteresowanych rozwojem ekonomii społecznej i tworzeniem miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- osoby długotrwale bezrobotne, zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby z niepełnosprawnością zainteresowane podjęciem aktywności zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych, które rozważają podjęcie działalności pożytku publicznego lub gospodarczej, bądź też przekształcenie organizacji w przedsiębiorstwo społeczne lub stworzenie nowych miejsc pracy,
- przedsiębiorstwa społeczne i ich przedstawiciele zainteresowani rozwojem i tworzeniem nowych miejsc pracy.

Rysunek 2. Instrumenty wsparcia oferowane przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie Standardów Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej z dn. 07.11.2019 r.

Rolę koordynatora ekonomii społecznej w województwie śląskim pełni **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego**⁴. Działania koordynacyjne w przedmiotowym obszarze podejmowane są przede wszystkim w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Oś priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałanie 9.3.2 Koordynacja sektora ekonomii społecznej – tryb pozakonkursowy). Celem projektu jest **wzmocnienie roli przedsiębiorczości społecznej**

⁴ Kwestię koordynacji sektora ekonomii społecznej w regionach przez ROPS-y określa ustawa o pomocy społecznej, „Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 (CT 9)”, a także KPRES.

poprzez koordynację i realizację **Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim**. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego prowadzi także cykliczny monitoring ww. Programu (od 2016 roku)⁵.

W ramach działań koordynacyjnych w obszarze ekonomii społecznej, przewidzianych w projekcie ROPS, możliwa jest realizacja działań polegających na:

- tworzeniu regionalnej sieci współpracy OWES,
- inicjowaniu współpracy na rzecz ekonomii społecznej,
- wyznaczaniu kierunków rozwoju ekonomii społecznej,
- kreowaniu i promocji marki ekonomii społecznej w regionie, w tym w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych.

Grupę docelową projektu stanowią instytucje wsparcia ekonomii społecznej, w szczególności Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorstwa społeczne, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje pomocy i integracji społecznej, publiczne służby zatrudnienia, partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym przedsiębiorcy), media.

Niniejszy raport został opracowany na potrzeby śródrocznego monitoringu sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim w 2021 r. i prezentacji rekomendacji dotyczących dalszego rozwoju tego sektora w regionie.

Podmioty ekonomii społecznej w województwie śląskim

Sektor non-profit

Istotny element sektora ekonomii społecznej stanowią szeroko rozumiane **organizacje pozarządowe**. Organizacjami pozarządowymi (organizacjami non-profit, NGO) są osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, spełniające warunki:

- 1) nie są jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych,
- 2) nie działają w celu osiągnięcia zysku⁶.

Ważną grupę organizacji pozarządowych zaliczanych do sfery ekonomii społecznej stanowią stowarzyszenia, fundacje i koła gospodyń wiejskich (KGW). Dodatkowo w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazano grupę organizacji, które choć nie są organizacjami pozarządowymi zostały z nimi zrównane w zakresie uprawnień. Zaliczają

⁵ Zob. Raporty monitoringowe: <https://es.rops-katowice.pl/raporty-monitoringowe/>; „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”: http://es.rops-katowice.pl/wp-content/uploads/2015/12/2015.12.RPRES_do_uchwa%C5%82y.pdf.

⁶ Zob. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

się do nich osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. Działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez spółdzielnie socjalne i tzw. spółki non-profit. Mianem spółek non-profit określane są spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników⁷. Udział sektora publicznego w takiej spółce powinien wynosić nie więcej niż 50%.

W definicji organizacji pozarządowej mieszczą się także partie polityczne, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy zawodowe, fundacje utworzone przez partie polityczne – nie mogą one uzyskać statusu organizacji pożytku publicznego ani otrzymywać dotacji w trybie określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Nie są również zaliczane do sektora ekonomii społecznej.

Zgodnie ze wstępnymi danymi GUS, w 2020 r. aktywną działalność na terenie kraju prowadziło **95,2 tys. rejestrowanych organizacji non-profit**⁸ (w 2018 r. – 88,1 tys.), w tym **94,5 tys. podmiotów ekonomii społecznej**, tj. 99,2% (2018 r. – 87,3 tys. PES; 99,1%)⁹. Najwięcej było wśród nich stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (66,8 tys.; 70,1%) oraz 16,0 tys. fundacji (16,8%). W badanej zbiorowości znalazło się także 8,5 tys. kół gospodyń wiejskich¹⁰ (8,9%) oraz 1,9 tys. społecznych podmiotów wyznaniowych (2,0%). Wśród badanych organizacji przeważały podmioty zajmujące się *sportem, turystyką, rekreacją, hobby* (26,9%) oraz *ratownictwem* jako główną dziedziną działalności (15,3%). W dalszej kolejności znalazły się podmioty wskazujące: *kulturę i sztukę* (12,4%), *edukację i wychowanie, badania naukowe* (10,5%), *pomoc społeczną i humanitarną* (8,3%).

⁷ Zob. art. 3 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 poz. 1057 t.j.).

⁸ Do rejestrowanych organizacji non-profit zaliczane są mające osobowość prawną stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, koła gospodyń wiejskich oraz organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego. Nie wliczono partii politycznych, organizacji pracodawców i związków zawodowych.

⁹ Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 21.12.2021. *Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2020 r. - wyniki wstępne*. Zob. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-spoecznych-fundacji-spoecznych-podmiotow-wyznaniowych-oraz-samorzadu-gospodarczego-i-zawodowego-w-2020-r-wyniki-wstepne,3,9.html> [odczyt: 21.12.2021 r.].

Częstotliwość wydania: wydanie co 2 lata.

¹⁰ Możliwość rejestrowania KGW jako oddzielnych podmiotów wprowadzono ustawą z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich. W badaniach sektora non-profit prowadzonych przez GUS zostały one uwzględnione po raz pierwszy w 2020 roku.

W województwie śląskim liczba rejestrowych organizacji sektora non-profit utrzymała się w okresie ostatnich dwóch lat na podobnym poziomie i w 2020 r. była równa **8,0 tys.**, w tym **7,9 tys. PES** (2018 r. – 7,9 tys. organizacji non-profit, w tym 7,8 tys. PES).

Warto nadmienić, że stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe w regionie z powodzeniem prowadzą podmioty reintegracyjne typu CIS, KIS, ZAZ, WTZ.

Centra Integracji Społecznej

Centra Integracji Społecznej (CIS) świadczą usługi na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ich działalność obejmuje:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu;
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza poprzez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą;
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Tworzenie, organizację i funkcjonowanie Centrów Integracji Społecznej określa ustawa o zatrudnieniu socjalnym z 13.06.2003 r. Status Centrum nadaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce funkcjonowania Centrum, w drodze decyzji administracyjnej, na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 4 ww. ustawy.

Centrum Integracji Społecznej mogą utworzyć:

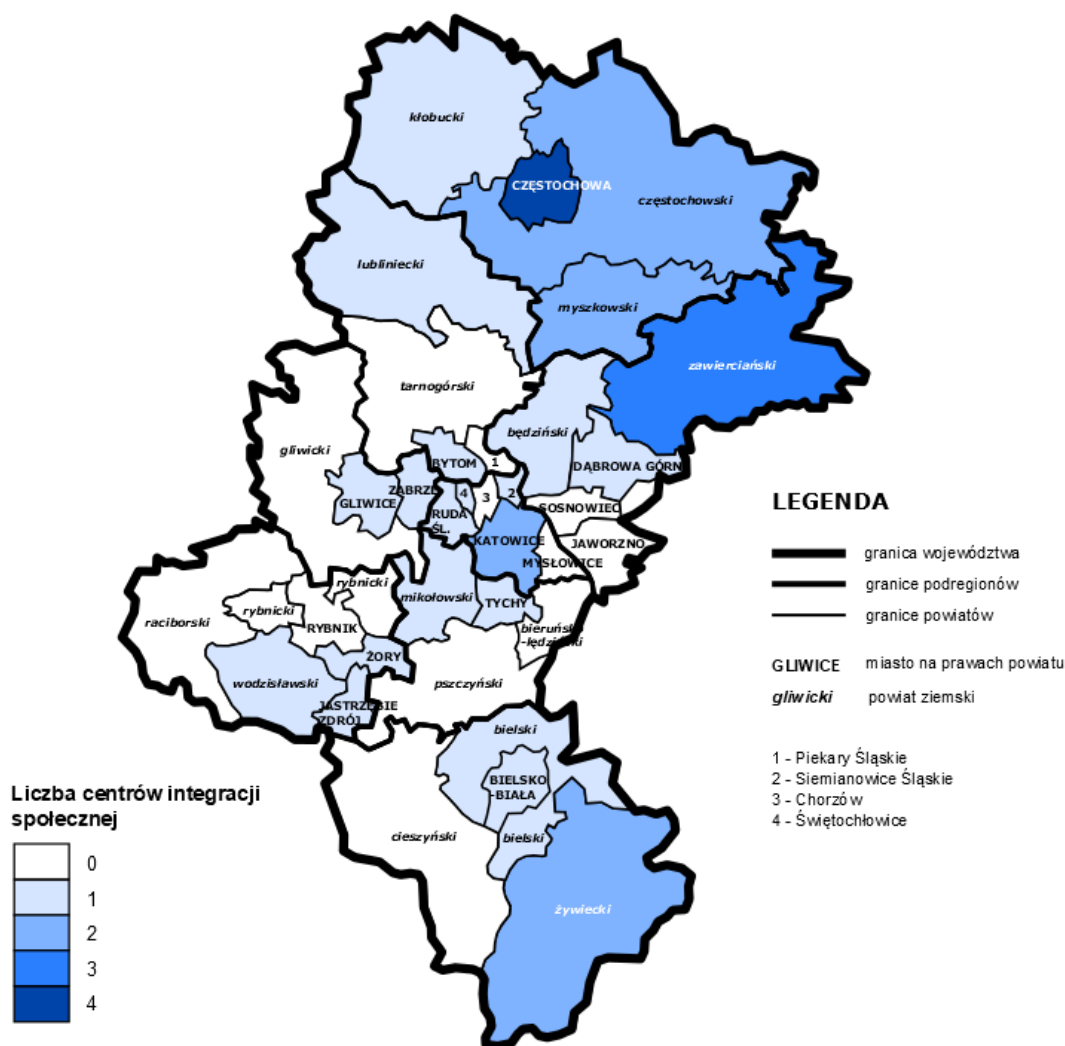
- jednostki samorządu terytorialnego w formie:
 - jednostki budżetowej,
 - samorządowego zakładu budżetowego;
- organizacje pozarządowe;
- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- spółdzielnie socjalne zakładane przez podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, tj. organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego

i o wolontariacie lub jednostki samorządu terytorialnego oraz kościelne osoby prawne.

W rejestrze CIS w listopadzie 2021 r. widniały **32** Centra Integracji Społecznej, które znajdowały się w 23 powiatach, w następujących miejscowościach: Bielsko-Biała, Bytom, Częstochowa (4), Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Jeleśnia, Katowice (2), Kłobuck, Kłomnice, Koniecpol, Kozy, Łazy, Mikołów, Myszków, Poraj, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Skrzyszów, Sławków, Świętochłowice, Tychy, Witów, Woźniki, Zabrze, Zawiercie, Żory, Żywiec. Były one prowadzone przez:

- stowarzyszenia – 14 CIS,
- jednostki samorządu terytorialnego – 9 CIS,
- fundacje – 7 CIS,
- spółdzielnię socjalną – 1 CIS,
- parafię rzymsko-katolicką – 1 CIS.

Rysunek 3. Centra Integracji Społecznej w województwie śląskim (stan na listopad 2021 r.).

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W porównaniu do listopada 2020 r. do rejestru dopisano CIS w Rudzie Śląskiej (CIS Śląskiego Centrum Profilaktyki i Psychoterapii w Katowicach, który uzyskał status w dniu 14.12.2020 r.), CIS w Woźnikach (prowadzony przez Gminę Woźniki, data nadania statusu CIS: 01.02.2021 r.) oraz CIS w Katowicach (działający przy Fundacji Caritas Katowice, nadanie statusu CIS: 26.10.2021 r.).

Kluby Integracji Społecznej

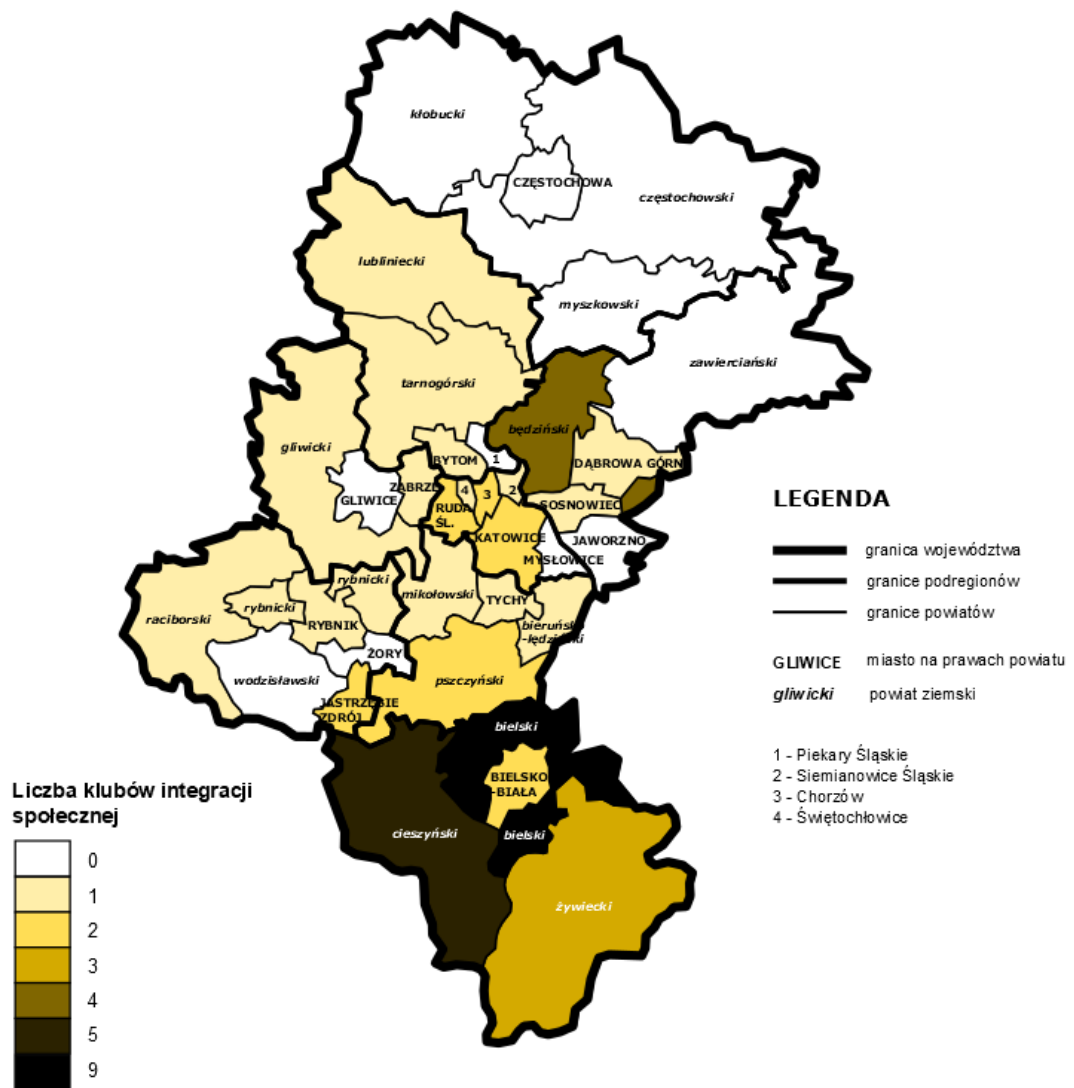
Reintegracja społeczna i zawodowa osób, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych odbywa się również w Klubach Integracji Społecznej (KIS). Podstawą działania tego typu podmiotów jest (podobnie jak w przypadku CIS) ustawa

o zatrudnieniu socjalnym. W KIS mogą być organizowane działania mające na celu pomoc uczestnikom w znalezieniu pracy, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, poradnictwo prawne, działalność samopomocowa w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych czy staże.

W Rejestrze Klubów Integracji Społecznej w województwie śląskim, prowadzonym na podstawie art. 18a ustawy o zatrudnieniu socjalnym, znajdowało się (wg stanu na październik 2021 r.) **50** tego typu podmiotów, ulokowanych w 26 powiatach, w tym najwięcej w bielskim (9), cieszyńskim (5) oraz będzińskim (4).

W porównaniu do listopada 2020 roku zlikwidowane zostały cztery Kluby Integracji Społecznej, w następujących miejscowościach: Piekary Śląskie, Jaworze, Bielsko-Biała, Szczekociny, w ich miejsce powstały nowe w: Sławkowie, Tychach, Jastrzębiu-Zdroju i Bielsku-Białej.

Rysunek 4. Kluby Integracji Społecznej w województwie śląskim (stan na październik 2021 r.).

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Zakłady Aktywności Zawodowej

Gmina, powiat, fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której zadaniem statutowym jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych może utworzyć Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ). Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i umiarkowanym uzyskują w ZAZ rehabilitację zawodową, społeczną i leczniczą, poprzez którą są przygotowywane do pracy na otwartym rynku pracy oraz do realizacji pełnego niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę swoich indywidualnych możliwości.

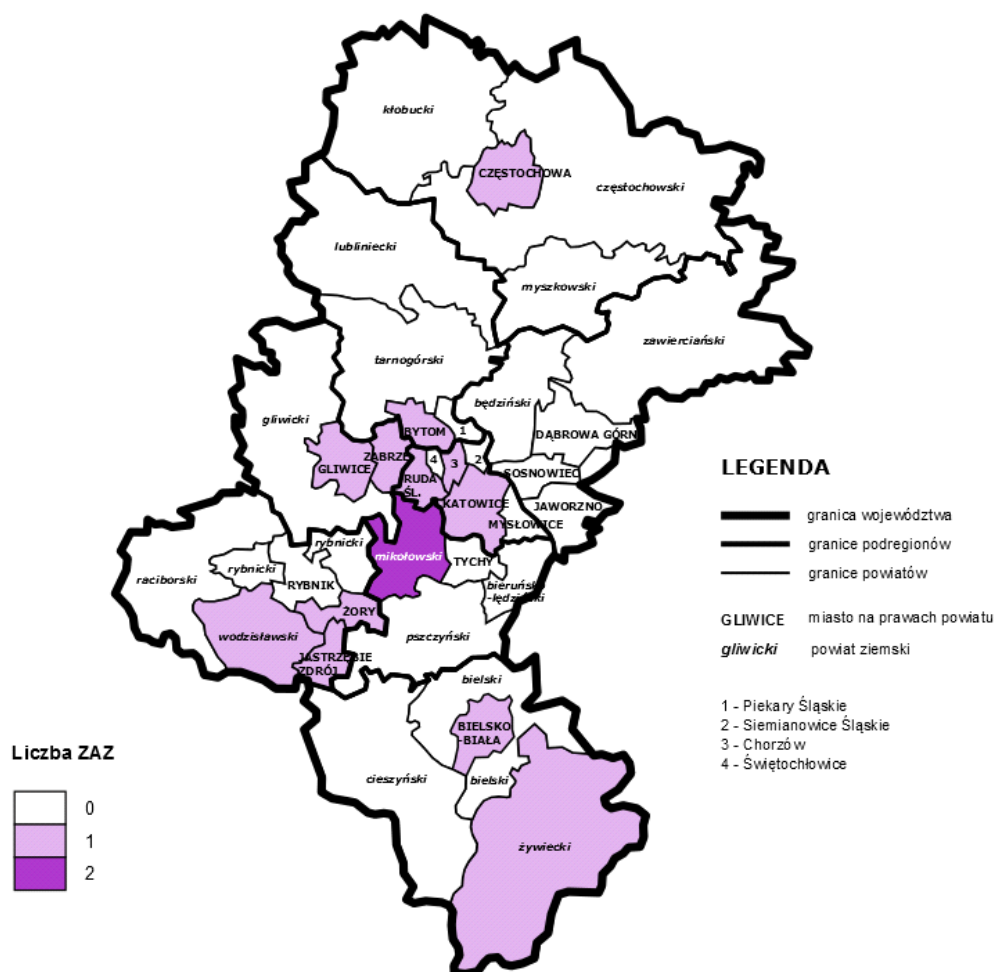
W województwie śląskim funkcjonuje **14** Zakładów Aktywności Zawodowej, zlokalizowanych w Bielsku-Białej, Bytomiu, Chorzowie, Częstochowie, Gliwicach, Jastrzębiu-Zdroju, Katowicach, Lalikach, Mikołowie (2), Rudzie Śląskiej, Wodzisławiu Śląskim, Zabrze i Żorach¹¹.

Ponadto w 2021 r. Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne wspólnie z Gminą Zawiercie, w imieniu której działa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawierciu kontynuowało realizację projektu „Zakład Aktywności Zawodowej – spełnieni w pracy”, w ramach konkursu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Zakład Aktywności Zawodowej będzie funkcjonował w dwóch lokalizacjach: oddział główny w Łazach i filia w Witowie, świadcząc usługi pralnicze, gastronomiczne, cukierniczo-cateringowe oraz rękodzielniczo-porządkowe.

¹¹ Zob. Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Rodziny i Polityki Społecznej: Wykaz zakładów aktywności zawodowej z terenu województwa śląskiego – według stanu na dzień 30.06.2021 r.: <http://www.katowice.uw.gov.pl/wydzial/wydzial-rodziny-i-polityki-spoecznej/wykazy-i-rejestry>

Najmłodszy ZAZ został utworzony w 2018 r. w Chorzowie. Od tego czasu nie powstała żadna nowa placówka tego typu.

Rysunek 5. Zakłady Aktywności Zawodowej w województwie śląskim (stan na czerwiec 2021 r.).

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

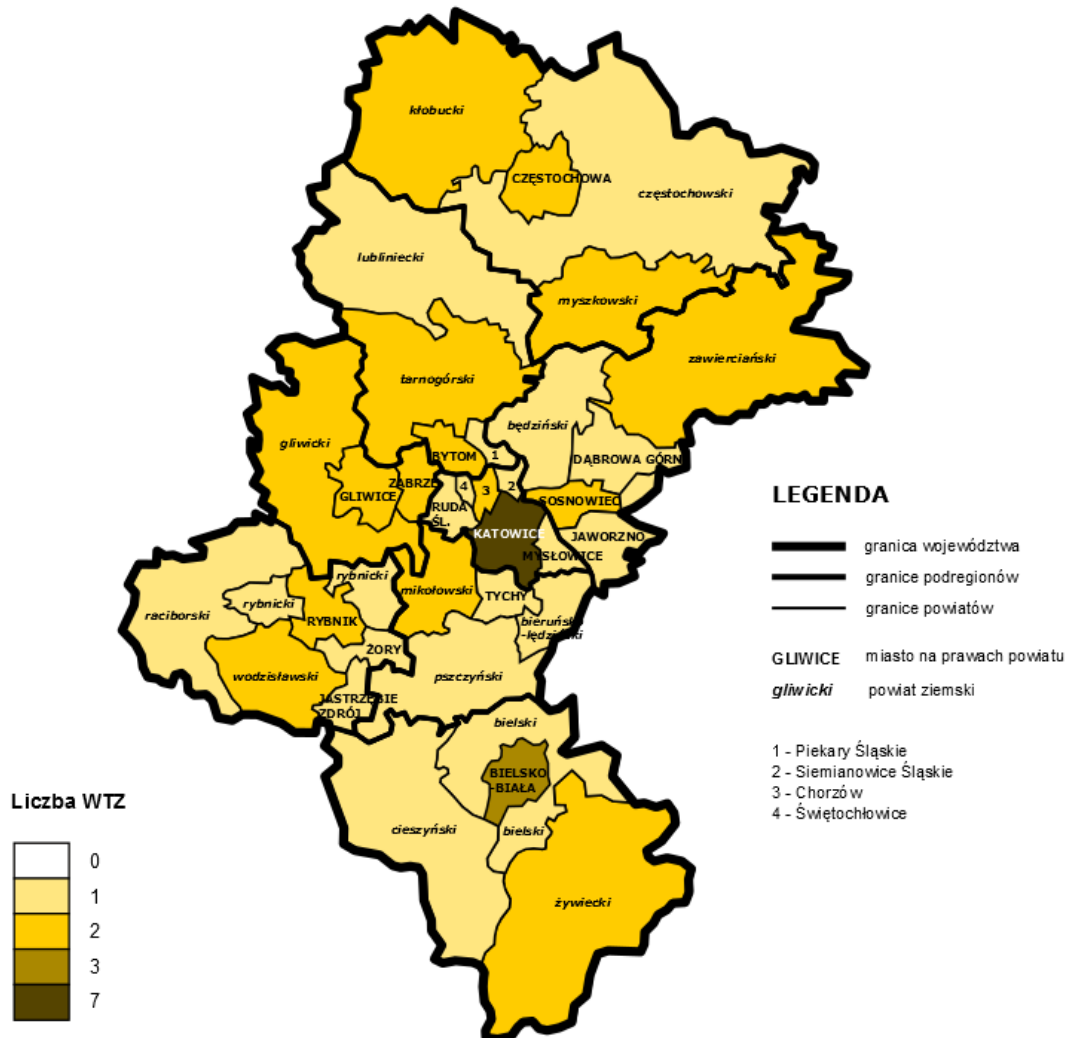
Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej to placówki, które stwarzają osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej. Warsztaty oferują wsparcie w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Odbyna się to przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także sprawności psychofizycznych oraz umiejętności zawodowych.

Na terenie województwa działa **59** WTZ, z czego 7 w Katowicach, 3 w Bielsku-Białej i po 2 w Bytomiu, Chorzowie, Częstochowie, Gliwicach, Rybniku, Sosnowcu, Zabrze oraz w powiatach ziemskich: gliwickim, kłobuckim, myszkowskim, tarnogórskim, wodzisławskim

żywieckim. Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej (jak również Zakładów Aktywności Zawodowej) określa ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Rysunek 6. Warsztaty Terapii Zajęciowej w województwie śląskim (stan na listopad 2021 r.).

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Przedsiębiorstwa społeczne

Wymogi wobec podmiotów starających się o status przedsiębiorstwa społecznego zostały określone w „Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020”. Ww. Wytyczne zawierają opis sposobu weryfikacji statusu przedsiębiorstwa społecznego

i obowiązek tworzenia listy tychże podmiotów. Weryfikacji dokonują Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, a w razie wątpliwości Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej¹². W październiku 2021 r. na liście znalazły się **272** podmioty z województwa śląskiego (tj. o 70 więcej niż rok wcześniej), działające w formie spółek non-profit (124), fundacji (73), spółdzielni socjalnych (54), stowarzyszeń (21), w różnego rodzaju branżach, obejmujących m.in. usługi dla firm, organizacji i administracji publicznej, gastronomię, w tym catering, edukację i kulturę, handel i pozostałe usługi.

Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 22 kwietnia 2020 r. wszystkie statusy przedsiębiorstwa społecznego nadane przed 1.02.2020 r. utrzymują ważność w okresie obowiązywania stanu epidemii Covid-19.

Szczególną grupę przedsiębiorstw społecznych stanowią **spółdzielnie socjalne**¹³. Tworzą je w większości osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność czy zaburzenia psychiczne, mające trudności ze znalezieniem pracy. Zatrudnienie w spółdzielniach socjalnych jest dla nich szansą na aktywizację społeczną i zawodową, integrację, podniesienie kwalifikacji. Według stanu na koniec maja 2021 r. w województwie śląskim było zarejestrowanych **205** spółdzielni socjalnych, w tym 32 w likwidacji. Nastąpił zatem wzrost w stosunku do lat 2018-2019, kiedy to liczba spółdzielni socjalnych utrzymywała się na podobnym – nieco niższym poziomie.

¹² Lista zweryfikowanych przedsiębiorstw społecznych jest dostępna na stronie: <https://es.rops-katowice.pl/baza-pes/>.

¹³ Proces weryfikacji czy spółdzielnia socjalna spełnia warunki przedsiębiorstwa społecznego przebiega inaczej niż w przypadku innych podmiotów ekonomii społecznej. Zob. *Rekomendacje Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące sporządzenia listy przedsiębiorstw społecznych (PS)*.

Infrastruktura wsparcia sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim

W 2021 roku kontynuowano funkcjonowanie infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej na sześciu wyodrębnionych obszarach terytorialnych województwa śląskiego, tj. południowym (bielskim), zachodnim (rybnickim), północnym (częstochowskim), centralno-zachodnim, centralno-południowym i centralno-wschodnim.

Osoby fizyczne, jak również podmioty ekonomii społecznej czy instytucje zainteresowane rozwojem ekonomii społecznej w regionie, w tym tworzeniem miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, mogą skorzystać ze wsparcia jednego z sześciu Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (zob. Tabela 1.).

Tabela 1. Sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim.

	Nazwa OWES	Dane kontaktowe lidera OWES	Zasięg terytorialny (powiat/subregion)	
1	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Obszaru Bielskiego Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości w Bielsku-Białej (Lider), Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”	43-300 Bielsko-Biała ul. Zacisze 5 owes@bcp.org.pl	<ul style="list-style-type: none"> • bielski • cieszyński • żywiecki • m. Bielsko-Biała 	subregion południowy (bielski)
2	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Obszaru Rybnickiego Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS (Lider), Miasto Żory – Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych	44-200 Rybnik ul. Rudzka 13C owes@cris.org.pl	<ul style="list-style-type: none"> • raciborski • rybnicki • wodzisławski • m. Jastrzębie Zdrój • m. Rybnik • m. Żory 	subregion zachodni (rybnicki)
3	OWES SWR Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Katowicach	40-008 Katowice ul. Warszawska 28a/2 owes@swr.pl	<ul style="list-style-type: none"> • lubliniecki • tarnogórski • m. Bytom • m. Katowice • m. Piekary Śląskie • m. Ruda Śląska 	subregion centralno-zachodni
4	Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej 2.0 Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej w Katowicach (Lider), Centrum Społecznego Rozwoju w Mikołowie, Miasto Gliwice/Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych	43-100 Tychy ul. Barona 30/209 fres@ekonomiaspoleczna.org.pl	<ul style="list-style-type: none"> • bieruńsko-lędziński • gliwicki • mikołowski • pszczyński • m. Gliwice • m. Jaworzno • m. Mysłowice • m. Tychy • m. Zabrze 	subregion centralno-południowy

5	Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej tworzony przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.	42-202 Częstochowa Al. Najświętszej Maryi Panny 24, lok. 3 jowes@jowes.pl	<ul style="list-style-type: none"> • częstochowski • kłobucki • myszkowski • m. Częstochowa 	subregion północny (częstochowski)
6	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Centralno-Wschodniego Fundacja Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia (Lider), Renata Pytlarz-Kowalska ARK Agencja Pracy, Spółdzielnia Socjalna „Kuźnia”, „PRO-INWEST” s.c. Andrzej Dobrowolski, Danuta Dobrowolska, Małgorzata Dobrowolska	41-205 Sosnowiec ul. Mazowiecka 5 owes@frapz.org.pl	<ul style="list-style-type: none"> • będziński • zawierciański • m. Chorzów • m. Dąbrowa Górnicza • m. Siemianowice Śl. • m. Sosnowiec • m. Świętochłowice 	subregion centralno-wschodni

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

Do lipca/sierpnia 2018 r. OWES realizowały projekty w ramach konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 i RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020¹⁴. W ramach przedmiotowych konkursów osiągnięto następujące wskaźniki¹⁵:

- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych – **651**.
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – **622**.
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – **2 854**.
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem – **1 399**.

W sierpniu 2018 r. Zarząd Województwa Śląskiego rozstrzygnął konkurs nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020.

W ramach przedmiotowego konkursu OWES powinny osiągnąć następujące wskaźniki (minimalne wartości wskaźników do osiągnięcia podano według informacji przekazanych przez OWES na dzień 31.10.2021 r.):

¹⁴ Zob. „Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim – Raport monitoringowy śródroczny. Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej w 2018 roku”: https://es.rops-katowice.pl/wp-content/uploads/2019/02/raport_sr_rek_2018.pdf

¹⁵ Dane OWES z województwa śląskiego (stan na koniec realizacji projektu, tj. 31.07./31.08.2018 r.)

a) wskaźniki rezultatu bezpośredniego:

- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **1 731**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	271
bielski	227
rybnicki	171
centralno-południowy	306
centralno-wschodni	420
centralno-zachodni	336

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **1 123**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	180
bielski	162
rybnicki	119
centralno-południowy	203
centralno-wschodni	239
centralno-zachodni	220

- Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **1 493**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	239
bielski	201
rybnicki	150
centralno-południowy	270
centralno-wschodni	336
centralno-zachodni	297

- Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą utworzonych w wyniku działalności OWES – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **140**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	23

bielski	19
rybnicki	15
centralno-południowy	25
centralno-wschodni	30
centralno-zachodni	28

- Procent wzrostu obrotów przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem – poziom wskaźnika planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: 5% (minimalny odsetek przedsiębiorstw społecznych – 30%).
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (wskaźnik pomocniczy wyłącznie dla celów monitorowania wsparcia obszarów wiejskich).
- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (wskaźnik pomocniczy wyłącznie dla celów monitorowania wsparcia obszarów wiejskich).

b) wskaźniki produktu:

- **Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie** - planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **5 554**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	898
bielski	766
rybnicki	592
centralno-południowy	1008
centralno-wschodni	1192
centralno-zachodni	1098

- **Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem** - planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **1 403**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstochoowski	227
bielski	192
rybnicki	150
centralno-południowy	255
centralno-wschodni	301
centralno-zachodni	278

- **Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia PES** - planowany do osiągnięcia w ramach konkursu: **135**.

Obszar	Minimalna wartość wskaźnika do osiągnięcia
częstocheński	12
bielski	75
rybnicki	12
centralno-południowy	12
centralno-wschodni	12
centralno-zachodni	12

Tabela 2. Wskaźniki produktu – wartości osiągnięte przez OWES na koniec października 2020 i 2021 r.

Wskaźniki produktu – wartości osiągnięte przez OWES		OWES – obszar zachodni	OWES – obszar południowy	JOWES – obszar północny	OWES – obszar centralno-wschodni	ROWES – obszar centralno-południowy	OWES – obszar centralno-zachodni	RAZEM
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	10.2020	266	607	377	673	479	384	2 786
	10.2021	500	688	532	977	834	646	4 177
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	10.2020	134	125	177	89	212	113	850
	10.2021	156	160	207	140	268	164	1 095
Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia PES	10.2020	23	53	39	30	69	31	245
	10.2021	30	100	60	40	102	57	389
Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ES	10.2020	2	12	13	15	7	8	57
	10.2021	5	24	16	17	10	9	81

Źródło: dane OWES z województwa śląskiego (stan na 31.10.2020 r. oraz 31.10.2021 r.).

dot. aktualnego projektu, tj. realizowanego od 01.08.2018 r.: obszar zachodni, południowy, północny, centralno-zachodni/01.09.2018 r., obszar centralno-południowy/14.12.2018 r., obszar centralno-wschodni.

Tabela 3. Wskaźniki rezultatu – wartości osiągnięte przez OWES na koniec października 2020 i 2021 r.

Wskaźniki rezultatu – wartości osiągnięte przez OWES		OWES – obszar zachodni	OWES – obszar południowy	JOWES – obszar północny	OWES – obszar centralno-wschodni	ROWES – obszar centralno-południowy	OWES – obszar centralno-zachodni	RAZEM
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rach.)	10.2020	7	64	32	3	65	28	199
	10.2021	65	89	68	168	173	64	627
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	10.2020	73	139	117	231	201	192	953
	10.2021	118	170	190	396	280	268	1 422
Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji PS	10.2020	73	129	117	231	157*	192	899*
	10.2021	118	170	177	396	226	248	1 335

Liczba NGO prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą, utworzonych w wyniku działalności OWES	10.2020	12	29	13	24	35	12	125
	10.2021	18	47	20	34	48	13	180

Źródło: dane OWES z województwa śląskiego (stan na 31.10.2020 r. oraz 31.10.2021 r.).

dot. aktualnego projektu, tj. realizowanego od 01.08.2018 r.: obszar zachodni, południowy, północny, centralno-zachodni/01.09.2018 r., obszar centralno-południowy/14.12.2018 r., obszar centralno-wschodni.

Uwaga: miejsca pracy utworzone w PS wykazano na podstawie zawartych umów (dane w tym zakresie nie uwzględniają okresu trwałości miejsc pracy).

*wartość skorygowana.

W województwie śląskim w charakterze OWES działa także **Śląski Klaster Ekonomii Społecznej i Solidarnej**. Ośrodek ten posiada akredytację i prowadzi działalność na terenie województwa śląskiego, w szczególności Gliwic, Katowic, Zabrze, Zawiercia, Rudy Śląskiej, Tarnowskich Gór, Piekarów Śląskich. Działa on głównie w celu wzmocnienia roli sektora ES w aktywnej integracji społecznej i zawodowej mieszkańców województwa śląskiego.

Siedziba ww. Ośrodka mieści się w Katowicach, przy czym posiada on swoje oddziały w Zawierciu, Gliwicach, Zabrzu, Cieszynie. OWES ten funkcjonuje w formie konsorcjum, w skład którego wchodzi: Instytut Pracy i Edukacji (Lider), Spółdzielnia Socjalna PIAST, Instytut Rozwoju Rynku Pracy. Śląski Klaster nie realizuje projektu konkursowego RPO WSL 2014-2020.

Przeciwdziałanie skutkom wystąpienia COVID-19 w sektorze ekonomii społecznej

W związku z epidemią COVID-19, nie chcąc dopuścić, aby wysiłek włożony wcześniej w utworzenie miejsc pracy oraz przygotowanie osób do zatrudnienia został zaprzepaszczony, w województwie śląskim podjęto działania w celu dodatkowego wsparcia podmiotów ekonomii społecznej. Bazując na:

- Rekomendacjach Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej dot. wdrożenia w projektach OWES mechanizmu wsparcia PES i PS, poprzez przeprowadzanie przez OWES zakupów od tych podmiotów produktów lub usług związanych z przeciwdziałaniem skutkom wystąpienia COVID-19 z 19 kwietnia 2020 roku,
- Rekomendacjach Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczących koordynacji działań wspierających funkcjonowanie instytucji pomocowych i podmiotów ekonomii społecznej w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 z 4 maja 2020 roku,

w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego wprowadzona została możliwość zastosowania mechanizmu wsparcia PES i PS poprzez dokonywanie przez OWES zakupów od tych podmiotów produktów lub usług związanych z przeciwdziałaniem skutkom wystąpienia COVID-19. Instytucja Zarządzająca przekazała dodatkowe środki na ten cel z Europejskiego Funduszu Społecznego wszystkim 6 OWES-om realizującym projekty – łącznie **4,1 mln zł**.

Do monitoringu RPO wprowadzono dwa dodatkowe wskaźniki:

- liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19,
- wartość wydatków kwalifikowanych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19.

W maju 2020 r. opracowano *Zasady współpracy Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Województwa Śląskiego i Instytucją Zarządzającą RPO WSL w zakresie koordynacji działań wspierających funkcjonowanie instytucji pomocowych i podmiotów ekonomii społecznej w związku przeciwdziałaniem COVID-19 w województwie śląskim*. Celem tych działań było dokonywanie zakupów służących przeciwdziałaniu skutkom COVID-19, przy równoczesnym wsparciu PES/PS z województwa śląskiego poprzez zapewnienie dodatkowych zleceń. OWES-y w ramach projektów mogły dokonywać zakupów w PES/PS, dotkniętych skutkami wystąpienia COVID-19 w celu zapewnienia tym podmiotom zamówień oraz umożliwienia dalszego funkcjonowania. Zakupy zgodnie z rekomendacjami MRPiPS mogły obejmować m. in. środki higieniczne i ochrony osobistej, usługi cateringowe, usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej, organizację i wynajem miejsc kwarantanny, usługi czyszczenia i odkażania. Produkty i usługi były przekazywane nieodpłatnie do instytucji pomocowych lub innych instytucji realizujących usługi społeczne.

Według stanu na koniec października 2021 r. w zakresie działań związanych z pandemią COVID-19 osiągnięto następujące poziomy wskaźników:

Tabela 4. Wskaźniki COVID-19 – wartości osiągnięte przez OWES na koniec października 2021 r.

Wskaźniki COVID-19 – wartości osiągnięte przez OWES	OWES – obszar zachodni	OWES – obszar południowy	JOWES – obszar północny	OWES – obszar centralno-wschodni	ROWES – obszar centralno-południowy	OWES – obszar centralno-zachodni	RAZEM
Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19	30	24	134	27	55	41	311
Wartość wydatków kwalifikowanych przeznaczonych na działania związane z pandemią COVID-19 (w zł)	302 502,8	415 108,4	542 820,2	457 544,4	711 142,4	1 175 369,8	3 604 488,0

Sprawozdanie z wykonania rekomendacji dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie

W II połowie 2020 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wypracował pakiet rekomendacji dotyczących rozwoju ekonomii społecznej w regionie. Został on opublikowany w raporcie pn. [Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim – Raport monitoringowy śródroczny. Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej w 2020 roku.](#)

Rekomendacje odnoszą się do aktualizacji Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim, stworzenia spójnego, odpowiadającego na potrzeby regionu, systemu wsparcia procesów reintegracji społeczno-zawodowej, kontynuacji działań podejmowanych przez OWES w celu profesjonalizacji i rozwoju świadczonych usług wsparcia, zwiększenia rozpoznawalności marek produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej w regionie, a także zwiększenia świadomości młodzieży o ekonomii społecznej i solidarnej.

Ich wdrażanie rozpoczęto w 2021 roku, we współpracy z kluczowymi interesariuszami Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim. Poniżej przedstawiono poszczególne rekomendacje wraz z opisem podjętych działań i osiągniętych rezultatów.

Rekomendacja I

Zaktualizowanie Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim

Wskaźnik 1: powołanie zespołu zadaniowego ds. aktualizacji RPRES

Stopień realizacji wskaźnika 1: 100%

Wskaźnik 2: min. 2 spotkania służące opracowaniu RPRES

Stopień realizacji wskaźnika 2: 100%

Wskaźnik 3: 1 zaktualizowany RPRES

Stopień realizacji wskaźnika 3: 0%

W I połowie 2021 r. Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad aktualizacją Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim – dokumentu o charakterze strategicznym, który na podstawie przeprowadzonej diagnozy sektora ekonomii społecznej i wyzwań przed nim stojących będzie wyznaczał cele i kierunki działań. Ustalono, iż Program będzie obowiązywał do roku 2030, tj. adekwatnie do Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, a także podjęto decyzję o podziale prac oraz powołaniu zespołu zadaniowego.

W skład zespołu zadaniowego ds. aktualizacji RPRES weszli przedstawiciele Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej (w tym JST oraz sektora społecznego), OWES oraz Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych. Cały proces był wspierany przez konsultanta

regionalnego w ramach projektu SIREs II („Spójna Integracja Regionalna Ekonomii Społecznej II”).

Zespół obradował 4-krotnie w formie online, w dniach: 08.07, 29.07, 17.08 i 26.08.2021 r. Spotkania miały charakter warsztatowy. W ich efekcie określono wyzwania i potrzeby ES, w tym: sporządzono analizę SWOT, omówiono kluczowe problemy do rozwiązania, potrzeby do zaspokojenia, wpływ epidemii COVID-19 na sytuację sektora ES, przedstawiono podstawy do diagnozy sytuacji sektora ES (na potrzeby diagnozy OWES przeprowadziły badanie kondycji śląskich PS, prowadzących działalność gospodarczą i/lub odpłatną pożytku publicznego), a także zdefiniowano cele RPRES: główny i szczegółowe oraz kierunki interwencji RPRES.

Po zebraniu materiałów ROPS przystąpił do opracowania projektu RPRES. Jego konsultacje zostaną przeprowadzone w 2022 r.

Rekomendacja II

Stworzenie spójnego, odpowiadającego na potrzeby regionu, systemu wsparcia reintegracji społeczno-zawodowej.

Wskaźnik 1: 1 regionalne spotkanie podmiotów reintegracyjnych

Stopień realizacji wskaźnika 1: 100%

W związku z potrzebą stworzenia spójnego, odpowiadającego na potrzeby regionu systemu wsparcia procesów reintegracyjnych, w 2020 r. ROPS opracował założenia dotyczące sieciowania podmiotów reintegracyjnych z województwa śląskiego, w tym diagnozę potrzeb podmiotów reintegracyjnych na podstawie wniosków ze spotkania doradczego w ramach projektu „Spójna integracja regionalna ekonomii społecznej”.

Wśród kluczowych potrzeb podmiotów reintegracyjnych, które mogłyby zostać zrealizowane przy pomocy regionalnej sieci znalazło się usprawnienie wymiany informacji na poziomie podmiotów reintegracyjnych poszczególnych typów, a także pomiędzy różnymi podmiotami reintegracyjnymi, jak i podmiotami reintegracyjnymi i innymi instytucjami sektora ekonomii społecznej.

W związku z obowiązującym stanem epidemii COVID-19 w 2020 roku nie odbyło się regionalne spotkanie podmiotów reintegracyjnych. Po roku przerwy, w dniach 18-19 listopada 2021 r. w Wiśle przedstawiciele różnego rodzaju jednostek reintegracyjnych spotkali się na Śląskim Konwencie Podmiotów Reintegracyjnych. Celem Konwentu była dyskusja na temat aktualnej kondycji podmiotów reintegracyjnych w województwie śląskim, uwarunkowań wpływających na ich rozwój, efektywność i skuteczność działania, w szczególności w odniesieniu sytuacji epidemiologicznej w Polsce w latach 2020-2021.

Ponadto – zgodnie z oczekiwaniami Warsztatów Terapii Zajęciowej – odbyło się pierwsze Śląskie Forum WTZ. Spotkanie zorganizowano w dniach 28-29 września 2021 roku w Ustroniu. W jego trakcie miała miejsce dyskusja na temat aktualnej kondycji WTZ w naszym regionie

oraz uwarunkowań wpływających na efektywność ich działania i możliwości rozwoju, w szczególności w świetle *Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030* oraz *Raportu z badania warsztatów terapii zajęciowej* opracowanego w ramach projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”. Forum pozwoliło także na wymianę poglądów i omówienie kwestii bieżącego funkcjonowania WTZ w okresie pandemii, w odniesieniu do dotychczasowych doświadczeń, jak i w świetle kolejnej fali (m.in. w kontekście wpływu pracy zdalnej na terapię uczestników, stosowania nowych form pracy i prowadzenia terapii, zachowania bezpieczeństwa uczestników warsztatów).

Zarówno Śląski Konwent Podmiotów Reintegracyjnych, jak i Śląskie Forum WTZ miały charakter spotkań regionalnych i zostały zorganizowane w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”, wspólnym staraniem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej oraz Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych.

Rekomendacja III

Kontynuacja działań podejmowanych w OWES w celu profesjonalizacji i rozwoju świadczonych usług wsparcia.

Wskaźnik 1: min. 50 PES objętych wsparciem w zakresie przeciwdziałania skutkom wystąpienia pandemii COVID-19

Stopień realizacji wskaźnika 1: 100%

W 2021 r. OWES w dalszym ciągu stosowały (w ramach realizowanych projektów) mechanizm wsparcia PES i PS poprzez dokonywanie zakupów od tych podmiotów produktów lub usług związanych z przeciwdziałaniem skutkom wystąpienia COVID-19. Na koniec października wsparciem zostało objętych łącznie 311 podmiotów (tj. o 62 więcej niż wg stanu na koniec października 2020 roku). Wartość wydatków przeznaczonych na ten cel wyniosła 3,6 mln.

Wskaźnik 2: min. 50 podmiotów, które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego zweryfikowany przez OWES

Stopień realizacji wskaźnika 2: 100%

Na koniec października 2021 r. status przedsiębiorstwa społecznego (zweryfikowany przez OWES) posiadało łącznie 278 podmiotów. W relacji do analogicznego okresu rok wcześniej, status PS uzyskały kolejne 72 firmy społeczne.

Rekomendacja IV

Zwiększanie rozpoznawalności marek produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej w regionie.

Wskaźnik 1: 10 certyfikowanych PES w województwie śląskim w 2021 roku

Stopień realizacji wskaźnika 1: 40%

Mając na uwadze potrzebę wspierania promocji produktów i usług PES w regionie, w 2021 roku za pośrednictwem strony internetowej es.rops-katowice.pl informowano PES i PS o możliwości ubiegania się o Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”¹⁶.

Znak „Zakup Prospołeczny” daje klientom szansę identyfikowania produktów i usług ekonomii społecznej, a tym samym dokonywania ważnych społecznych działań – takie prospołeczne zakupy pozwalają przy okazji codziennych wydatków podejmować decyzje na rzecz ludzi potrzebujących, walczących o swoją samodzielność życiową i zawodową. Z drugiej strony certyfikowane podmioty ekonomii społecznej muszą dbać o jakość i konkurencyjność.

Posiadanie Znak wyróżnia wybrane jednostki spośród podmiotów ekonomii społecznej działających na danym terenie. Przyznanie Znak to wynik dbałości o stałe umocnienie rangi i wizerunku podmiotów ekonomii społecznej jako symbolu usług i produktów o najwyższej jakości, wykonanych w połączeniu z wyjątkową dbałością o wykorzystanie potencjału społecznego. Certyfikacja efektywnie wspomaga działania prowadzone przez odznaczone podmioty ekonomii społecznej w zakresie marketingu i public relations.

W 2021 r. Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” posiadały 4 podmioty działające w obszarze ekonomii społecznej, tj.:

1. **Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim** (certyfikowane zostały usługi pralnicze).
2. **Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że bus” z Częstochowy** (certyfikowana została usługa transportowa osób niepełnosprawnych).
3. **Zakład Aktywności Zawodowej z Mikołowa – Borowej Wsi** (certyfikowano sprzedaż wyrobów własnych – mleka i warzyw).
4. **Zakład Aktywności Zawodowej „GRILL” z Mikołowa – Borowej Wsi** (certyfikowano usługę pralniczą, usługi gastronomiczne – catering i sprzedaż posiłków, sprzedaż wyrobów garmazeryjnych, tj. pasztet, chleb, sałatki).

Wskaźnik 2: min. 1 wydarzenie promocyjne o zasięgu ponadlokalnym, w którym PES z województwa śląskiego zaprezentują swoją ofertę

Stopień realizacji wskaźnika 2: 100%

¹⁶ Zob. Zakup Prospołeczny teraz również w województwie śląskim: <http://es.rops-katowice.pl/zakup-prospoleczny-teraz-rowniez-w-wojewodztwie-slaskim/>.

W związku z obowiązującym stanem epidemii w 2021 roku nie odbyły się regionalne targi ekonomii społecznej na katowickim rynku. W sytuacji zagrożenia epidemiologicznego alternatywę dla tradycyjnych targów stanowiły wydarzenia promocyjne online, podczas których PES z województwa śląskiego prezentowały swoją ofertę.

W dniach 13-14 kwietnia oraz 9-10 listopada 2021 roku, za pośrednictwem platformy Hopin, odbyły się dwie edycje międzynarodowych Targów IN SITU Game Changer. Podczas obu wydarzeń realizowanych w ramach projektu IN SITU - Intergenerational Social Innovation Support Scheme (program Interreg Europa Środkowa) zaprezentowane zostały innowacyjne pomysły społeczne, biznesy i najlepsze praktyki przedsiębiorców społecznych. Wzięli w nich udział wystawcy z sześciu regionów partnerskich w Austrii, Chorwacji, Niemczech, Włoszech, Polsce i Słowenii, którzy m.in. wskazywali w jaki sposób program szkoleniowy IN SITU pomógł im w rozpoczęciu działalności społecznej. Targi odbywały się na kilku płaszczyznach: na scenie głównej wystąpienia prowadzili specjaliści i praktycy w zakresie ekonomii społecznej i innowacji, równolegle funkcjonowała część wystawiennicza, gdzie podmioty i inicjatywy z partnerskich krajów prezentowały się na wirtualnych stoiskach oraz część networkingowa, gdzie uczestnicy mogli nawiązywać kontakty pomiędzy sobą. Targi były okazją do poszerzenia wiedzy o inwestowaniu w życie społeczne czy też o tym, jak wykorzystać przedsiębiorczość społeczną i innowacje społeczne jako narzędzie integracji społecznej.

Ponadto 2 PES z województwa śląskiego zaprezentowały wypracowane przez siebie rozwiązania w obszarze usług opiekuńczych oraz wsparcia seniorów podczas wideokonferencji zorganizowanej przez Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej z Katowic w dniu 24 czerwca 2021 r. w ramach OWES International: Nowoczesne rozwiązania w usługach społecznych.

Rekomendacja V

Zwiększanie świadomości młodzieży o ekonomii społecznej i solidarnej

Wskaźnik 1: cykl edukacyjny z zakresu ekonomii społecznej (w min. 10 szkołach)

Stopień realizacji wskaźnika 1: 100%

W 2021 roku kontynuowano działania mające zwiększyć świadomość młodych ludzi w zakresie korzyści, jakie daje sektor społeczny (m.in. tworząc wartościowe miejsca pracy). Konsekwentnie wprowadzano tematykę ekonomii społecznej do szkół, organizując cykl edukacyjny z wykorzystaniem konspektu lekcji pn. „Poznaj przedsiębiorstwo społeczne – społeczno-ekonomiczna TIK-owa gra terenowa”, nagrodzonego w konkursie na „Najlepszy konspekt lekcji o ekonomii społecznej w województwie śląskim”, zorganizowanym przez ROPS w 2013 r.

W 2021 r. w cyklu edukacyjnym wzięło udział 10 szkół, które wysłały zgłoszenia i zostały zakwalifikowane do udziału, przy czym zainteresowanie uczestnictwem było 3-krotnie wyższe. W przyszłych latach planowana jest dalsza współpraca z zainteresowanymi szkołami, jak i dystrybucja i promocja gry planszowej „Ekonomia Społeczna”.

W 2021 r. w województwie śląskim rozwijała się sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, obejmująca 6 podmiotów, do których zaliczają się wyodrębnione organizacyjnie i rachunkowo jednostki podmiotów lub partnerstwa/konsorcja podmiotów, realizujących usługi wsparcia ekonomii społecznej, nie działające dla osiągnięcia zysku lub przeznaczające zysk na działania OWES.

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim kontynuowały realizację projektów w ramach konkursu nr RPSL.09.03.01-IZ.01-24-205/17 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020, co umożliwiło dalszy rozwój infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej na 6 wyróżnionych obszarach województwa. W ramach projektów wsparciem zostało objętych na koniec października 2021 r. **1 095** PES i powstały **1 422** miejsca pracy.

W okresie 2015-2018, w ramach konkursów RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 i RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15, Poddziałanie 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020, OWES działające na 6 wyodrębnionych terytorialnie obszarach objęty wsparciem **1 399** podmiotów ekonomii społecznej i przyczyniły się do utworzenia **651** miejsc pracy (wg stanu na 31.07./31.08.2018 r.).

W regionie aktywną działalność prowadzi 95,2 tys. rejestrowych organizacji non-profit, w tym **94,5 tys. podmiotów ekonomii społecznej**. W sferze ekonomii społecznej funkcjonuje **155** podmiotów reintegracyjnych, w tym: 32 Centra Integracji Społecznej, 50 Klubów Integracji Społecznej, 14 Zakładów Aktywności Zawodowej, 59 Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Założone na 2021 rok rekomendacje zostały wdrożone na poziomie **82,2%**¹⁷. Wynika to z mniejszej niż zakładano liczby podmiotów ekonomii społecznej certyfikowanych Znakiem Promocyjnym Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” oraz opóźnień w pracach nad aktualizacją RPRES, w związku z sytuacją epidemiologiczną w Polsce, która uniemożliwiła sprawne przeprowadzenie działań oraz przedłużaniem się prac legislacyjnych nad ustawą o ekonomii społecznej, której zapisy planowano uwzględnić w Programie.

¹⁷ Wartość średnia obliczona na podstawie stopnia realizacji poszczególnych wskaźników.

Tabela 5. Rekomendacje dotyczące rozwoju sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim – stopień wdrożenia poszczególnych wskaźników.

Rekomendacja I

Zaktualizowanie Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim

Wskaźnik 1: powołanie zespołu zadaniowego ds. aktualizacji RPRES

Wskaźnik 2: min. 2 spotkania służące opracowaniu RPRES

Wskaźnik 3: 1 zaktualizowany RPRES

Stopień realizacji wskaźnika 1: 100%

Stopień realizacji wskaźnika 2: 100%

Stopień realizacji wskaźnika 3: 0%

W I połowie 2021 r. powołano zespół zadaniowy ds. aktualizacji RPRES oraz opracowano plan aktualizacji Programu do roku 2030. Następnie, w lipcu oraz sierpniu odbyły się 4 spotkania służące opracowaniu RPRES, jak i badanie kondycji przedsiębiorstw społecznych, po czym przystąpiono do opracowania projektu dokumentu.

Rekomendacja II

Stworzenie spójnego, odpowiadającego na potrzeby regionu, systemu wsparcia reintegracji społeczno-zawodowej.

Wskaźnik 1: 1 regionalne spotkanie podmiotów reintegracyjnych

Stopień realizacji wskaźnika 1: 100%

W 2021 r. ROPS we współpracy ze Śląską Radą Podmiotów Reintegracyjnych zorganizował 2 regionalne spotkania podmiotów reintegracyjnych – pierwsze z nich pozwoliło na wzmocnienie współpracy i wypracowanie rozwiązań przez WTZ (wzięło w nim udział 26 pracowników z 21 WTZ), z kolei drugie sieciowało jednostki reintegracyjne różnych typów: CIS, KIZ, ZAZ, WTZ, a także współpracujące z nimi NGO, JST (łącznie 26 podmiotów reprezentowanych przez 41 osób).

Rekomendacja III

Kontynuacja działań podejmowanych w OWES w celu profesjonalizacji i rozwoju świadczonych usług wsparcia.

Wskaźnik 1: min. 50 PES objętych wsparciem w zakresie przeciwdziałania skutkom wystąpienia pandemii COVID-19

Wskaźnik 2: min. 50 podmiotów, które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego zweryfikowany przez OWES

Stopień realizacji wskaźnika 1: 100%

Stopień realizacji wskaźnika 2: 100%

Na koniec października 2021 r. wsparciem w zakresie przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 zostało objętych łącznie 311 podmiotów (tj. o 62 więcej niż wg stanu na koniec października 2020 roku). Z kolei status przedsiębiorstwa społecznego, zweryfikowany przez

OWES posiadało łącznie 278 podmiotów, czyli o 72 więcej niż w relacji do analogicznego okresu rok wcześniej.

Rekomendacja IV

Zwiększanie rozpoznawalności marek produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej w regionie.

Wskaźnik 1: 10 certyfikowanych PES w województwie śląskim w 2021 roku

Wskaźnik 2: min. 1 wydarzenie promocyjne o zasięgu ponadlokalnym, w którym PES z województwa śląskiego zaprezentują swoją ofertę

Stopień realizacji wskaźnika 1: 40%

Stopień realizacji wskaźnika 2: 100%

W październiku 2021 r. Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” posiadały 4 podmioty działające w obszarze ekonomii społecznej, tj.:

1. Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim (certyfikowane zostały usługi pralnicze).
2. Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że bus” z Częstochowy (certyfikowana została usługa transportowa osób niepełnosprawnych).
3. Zakład Aktywności Zawodowej z Mikołowa – Borowej Wsi (certyfikowano sprzedaż wyrobów własnych – mleka i warzyw).
4. Zakład Aktywności Zawodowej „GRILL” z Mikołowa – Borowej Wsi (certyfikowano usługę pralniczą, usługi gastronomiczne – catering i sprzedaż posiłków, sprzedaż wyrobów garmażeryjnych, tj. pasztet, chleb, sałatki).

Śląskie PES prezentowały swoją ofertę na co najmniej 3 wydarzeniach o zasięgu ponadlokalnym, tj. 2 targach IN SITU Game Changer Fair oraz wideokonferencji w ramach OWES International: Nowoczesne rozwiązania w usługach społecznych.

Rekomendacja V

Zwiększanie świadomości młodzieży o ekonomii społecznej i solidarnej

Wskaźnik 1: cykl edukacyjny z zakresu ekonomii społecznej (w min. 10 szkołach)

Stopień realizacji wskaźnika : 100%

W 2021 r. cykl edukacyjny z zakresu ekonomii społecznej odbył się w 10 szkołach podstawowych i średnich, przy czym zainteresowanie udziałem było 3-krotnie wyższe. W przyszłych latach planowana jest dalsza współpraca z zainteresowanymi szkołami, jak i dystrybucja i promocja gry planszowej „Ekonomia Społeczna”.

Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej na 2022 r.

Wspólne wypracowywanie wniosków i rekomendacji dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim jest na bieżąco dokonywane w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”. W 2021 r. służyły temu przede wszystkim:

- Cykliczne spotkania sieciujące OWES (10 spotkań online).
- 1 spotkanie Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych.
- Monitoring wdrażania *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* – opracowanie „Raportu o stanie ekonomii społecznej w województwie śląskim w 2020 roku”.
- 4 spotkania zespołu ds. aktualizacji RPRES.

Ponadto rekomendacje wypracowywane są na bazie wniosków wynikających z innych podejmowanych w projekcie działań, tj.:

- Doradztwo specjalistyczne w 4 obszarach tematycznych:
 - a) Zlecenie realizacji zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej.
 - b) Aspekty społeczne w zamówieniach publicznych.
 - c) Współdziałanie administracji publicznej i sektora ekonomii społecznej na terenie gminy.
 - d) Diagnozowanie i programowanie usług społecznych w Centrum Usług Społecznych.
- Spotkania Forum Międzysektorowego na temat:
 - a) CUS – nowe możliwości w zakresie integracji i koordynacji usług społecznych przez gminy.
 - b) Współpraca z rodzicami lub opiekunami uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej.

W II poł. 2021 r. na podstawie ww. działań wypracowano rekomendacje dotyczące rozwoju ekonomii społecznej w woj. śląskim (ich wdrażanie rozpocznie się w 2022 r.):

Rekomendacja I

Zaktualizowanie Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim

Wskaźnik 1: 1 zaktualizowany RPRES

Rekomendacja II

Stworzenie spójnego, odpowiadającego na potrzeby regionu, systemu wsparcia procesów reintegracji społeczno-zawodowej

Wskaźnik 1: min. 1 regionalne spotkanie podmiotów reintegracyjnych (CIS, KIS, ZAZ, WTZ)

Rekomendacja III

Kontynuacja działań podejmowanych w OWES w celu profesjonalizacji i rozwoju świadczonych usług wsparcia.

Wskaźnik 1: ewaluacja zewnętrzna OWES

Wskaźnik 2: badanie kondycji PS objętym wsparciem OWES

Rekomendacja IV

Zwiększanie rozpoznawalności marek produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej w regionie

Wskaźnik 1: 10 certyfikowanych PES w województwie śląskim w 2022 r.

Wskaźnik 2: min. 1 wydarzenie promocyjne o zasięgu ponadlokalnym, w którym PES z województwa śląskiego zaprezentują swoją ofertę

Rekomendacja V

Zwiększanie świadomości młodzieży o ekonomii społecznej i solidarnej

Wskaźnik 1: 1 cykl edukacyjny z zakresu ekonomii społecznej (w min. 10 szkołach)